

МЕХАНІЗМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ПІД ВПЛИВОМ РУЙНУВАНЬ, ІНФЛЯЦІЇ ТА БЛЕКАУТІВ

Паламарчук В. Є.

Миколаївський національний аграрний університет

Завдані аграрному сектору України збитки внаслідок активної фази воєнних дій оцінюються в багатомільярдних сумах, що суттєво трансформує економічні умови функціонування галузі. Військова агресія російської федерації зумовила появу масштабних ризиків, які істотно знизили рентабельність агровиробництва та поставили під загрозу економічну стійкість значної частини агробізнесу. Незважаючи на наявні заходи підтримки, реальний стан багатьох сільськогосподарських виробників характеризується критичною фінансовою напруженістю та труднощами в забезпеченні безперервності діяльності.

Систематичні ракетні удари по території України спричиняють значні перебої в електропостачанні, що безпосередньо впливає на функціонування ключових секторів сільського господарства. У птахівництві, зокрема, вимушені відключення електроенергії призводять до скорочення обсягів виробництва [1, с. 429]. Підприємства, що спеціалізуються на заморожуванні ягід, змушені здійснювати релокацію продукції до Польщі або її перерозподіл між регіонами України з метою мінімізації втрат.

Молокопереробні компанії намагаються компенсувати енергетичні ризики шляхом самостійного придбання генераторів, однак потреба в обладнанні високої потужності робить такі інвестиції фінансово обтяжливими навіть для економічно успішних підприємств. Аналогічна ситуація спостерігається у виробників та переробників свинини, які змушені створювати резервні джерела енергії для підтримання виробничих процесів.

Особливу актуальність набувають проблеми роботи елеваторів, функціонування яких критично залежить від стабільного енергопостачання [2, с. 314]. Нездатність забезпечити безперервність їхньої роботи становить загрозу збереженню зернових запасів та може створити передумови для поглиблення продовольчої кризи в державі. Енергетична нестабільність у поєднанні з воєнними ризиками формує комплексні ризики для аграрної галузі, потребуючи системних рішень на державному та галузевому рівнях.

В південних і східних регіонах держави сільські виробники опинилися на межі повної економічної кризи, оскільки значна частина з них зазнала пошкодження або повного знищення техніки, виробничих потужностей та господарських приміщень. У ряді випадків урожай було спалено внаслідок бойових дій або він продовжує псуватися на полях через неможливість його збирання. Додатковим ускладнювальним фактором є дія воєнного стану та суттєві бюджетні обмеження, що призвели до відсутності прямої фінансової підтримки аграрного сектору. Незважаючи на критичні умовини, аграрії продовжують докладати зусиль для збереження власних господарств та відновлення виробничої діяльності, використовуючи доступні внутрішні ресурси та адаптаційні можливості [3, с. 131].

Ось кілька конкретних прикладів по Миколаївській області, які ілюструють, як війна вплинула на аграріїв регіону. Фермер із села Квітневе після обстрілів у перші місяці повномасштабного вторгнення майже повністю втративши техніку, через що 2022 року не зміг обробити землю. Вціліли лише трактор та обприскувач. Лише у 2023 році за підтримки благодійників розпочалося відновлення розтрощеного господарства. Господарство із с. Новомиколаївка, де обробляють близько 2 500 гектарів, після активних бойових дій у 2022-му вимушено було повністю зупинити діяльність. Демінування та

загрязнення полів мінною загрозою призвели до втрати врожаю на частині площ [4, с. 65]. У квітні 2025 року склад для зерна був знову вражений ударом дрону - обсяги збитків оцінили приблизно у 6 мільйонів гривень.

За підсумками 2022 року аграрії Миколаївщини втратили близько 40% урожаю через військову агресію, що значно підірвало виробничі показники. У 2025 році через затяжну посуху регіон пережив катастрофічні втрати, майже весь урожай кукурудзи і приблизно половину насіння соняшнику було втрачено [5, с. 46].

Хоча у 2025 році загальна площа посівів у Миколаївській області майже сягнула докового рівня, понад 1.4 млн га, деякі ділянки не засіяні через те, що залишаються замінованими або не пройшли сертифікованого розмінування. Частина земель досі небезпечна для обробки. Ці приклади демонструють, як поєднання збройних обстрілів, знищеної техніки, втрати врожаю, мінної загрози та природних викликів (посуху) створили критичну ситуацію для агробізнесу на Миколаївщині.

Отже, збереження продуктивності аграрних підприємств у кризових умовах ґрунтується на системному підході до управління ризиками, який включає технологічну модернізацію, автономізацію енергетичних процесів, підвищення фінансової гнучкості та адаптивність організаційної структури. Саме комплексне поєднання цих механізмів формує основу для довгострокової стійкості аграрного виробництва та мінімізації негативного впливу зовнішніх деструктивних факторів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Піндера М. В. Контроль та управління безпечністю харчових продуктів: тези доповідей IV міжнар. наук. практ. конф. «Актуальні проблеми та перспективи розвитку агропродовольчої сфери, індустрії гостинності та торгівлі». Харків : Державний біотехнологічний ун-т., 2025. С. 428–430. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/22771>
2. Курепін В. М., Курепін Д. В., Іваненко В. С. Цивільний захист: навчальний посібник для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти. Миколаїв: МНАУ, 2025. 491 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/20130>
3. Сухорукова А. Л. Особливості трудових відносин у сільському господарстві: теоретико-практичний аналіз. *Modern Economics*. 2025. № 51(2025). С. 130–136. DOI: 10.31521/modecon.V51(2025)-16
4. Курепін В. М. Іваненко В. С. Застосування цифрових технологій у сільському господарстві для досягнення цілей сталого розвитку. *Modern Economics*. 2024. № 47(2024). С. 62–69. DOI: 10.31521/modecon.V47(2024)-09.
5. Курепін В. М., Лимар О. О. Оцінка стану кадрової безпеки аграрних підприємств за допомогою відповідних індикаторів діяльності (in English). *Modern Economics*. 2024. № 43(2024). С. 41–50. DOI: 0.31521/modecon.V43(2024)-06.